

Стаття присвячена питанням необхідної реорганізації бібліотечного простору в умовах нових інформаційних потреб користувачів; особлива увага акцентовується на втіленні ідеї "третього місця" на бібліотечних територіях.

**Ганна
Прохорова,**

головний бібліотекар кабінету бібліотекознавства ім. Л. Б. Хавкіної Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка

Формування нового іміджу бібліотеки в сучасних умовах

З настанням ери інформаційних технологій та масової культури бібліотека як соціальний інститут отримала серйозний виклик, лише адекватна відповідь на який зможе гарантувати її майбутнє. Мешканці міст, особливо молодь, припинили ходити до бібліотеки старого формату. Для бібліотеки вже недостатньо розташовуватися в чудовій за архітектурою будівлі чи забезпечувати рівнянню читачів тишу. Для залучення відвідувачів, стимулювання спілкування між ними потрібно поєднати функції музею, театру (кінотеатру) і бібліотеки в одній будівлі, змінити традиційний простір, враховуючи нові потреби читачів. Таким чином утвориться своєрідний центр освіти і культури – "третє місце".

"Третє місце" – тема актуальна й обговорювана не тільки в бібліотечному співтоваристві, але й у соціумі в цілому. Це поняття було введено американським соціологом Реєм Ольденбургом у 1982 році. Він присвятив темі "третього місця" однойменну статтю, а пізніше приділив увагу в книзі "Велике гарне місце", виданій у 1990 році.

Соціолог подає таке визначення: "третє місце – це нейтральні місця для соціальної взаємодії...", "третє місце" – "скріпи" в центрі місцевого співтовариства, які "дозволяють нам пройти через черговий день". У часи щоденної гонки на виживання людини потрібно мати можливість і місце для релаксації, спокійного обдумування ідей, задумів. Такі місця допомагатимуть утворювати місцеві осередки для спілкування. "Третє місце" – це не дім і не офіс, це простір у місті для навчання, ділових зустрічей та роботи, яке розташоване в досяжних межах.

Соціальний простір "третьох місць"

має функціональні особливості. Це зручне місце для проведення ділових зустрічей, "мозкових штурмів", роботи фрілансерів, представників малого бізнесу, навчання, організованого дозвілля, кінопереглядів, розваг тощо. Також тут можна випити чай, каву, прохолодні напої, можна принести із собою їжу. Сюди захочеться приходити знову і знову, бібліотека стане культурним центром тяжіння громади і всіх мешканців міста.

У "третьому місці" поєднуються простір – реальний та віртуальний. Відбувається зміна способу життя. "Третє місце – це місце, де комфортно. Відомо людина є, на роботу повинна йти, і не вистачає саме такого місця, де хочеться бути – щоб просто зустрічатися, попрацювати, подумати, написати. Бібліотека за природою своєю призначена для людей, які не в зраді, які вміють і хочуть самі думати. Бібліотека зараз більше стає майданчиком для комунікації, місцем, де можна розмовляти на будь-яку тему – поза часом і простором", – вважає заступник директора Всеросійської державної бібліотеки іноземної літератури ім. М. І. Рудоміно Ольга Сініцина.

У статті "Щоб залучити людей у бібліотеки..." (переклад Маші Ковальової статті з The Street Journal) йдеться про те, що публічні бібліотеки приваблюють читачів найрізноманітнішими і навіть несподіваними способами. Це робиться для того, щоб залишатися актуальними, цікавими для читачів. Наприклад, співробітник Центральної дослідницької бібліотеки в Оверленд-Парк, штат Канзас, проводив майстер-клас з розбирання свинини. Захід мав назву "Книги і м'ясики" і привернув увагу майже сотні людей.

Також бібліотеки проводять work-

shop (секція, семінар, майстерня) з ковальства та рибальства. У бібліотеці міста Жульєт, штат Іллінойс, відбувся захід "День Зоряних воєн", на якому можна було взяти участь в іграх з дітьми, волонтерами-аніматорами, переодягнутими штурмовиками, купити лимонад у спеціально побудованій копії легендарної їдальні з фільму. Публічна бібліотека Дес-Пленсія, штат Іллінойс, організувала змагання з віртуального боулінгу, що проводяться тут кожні два тижні.

Публічна бібліотека Берклі в Каліфорнії разом із книгами надає й електроінструменти напрокат. У цій же бібліотеці виступає рок-дует "Гаррі Поттер", що існує з 2004 року та не відрізняється спокійним виконанням своїх композицій. Окружна бібліотека Челсі, штат Мічиган, щоліта проводить на своїй галявині різні заходи, в тому числі і комедійні шоу. Для публічних бібліотек не є новинкою проведення громадських зустрічей. Такі заходи проводилися і в минулому. Зараз вони отримали новий розвиток і набувають популярності.

Україна також перебуває в тренді сучасних бібліотечних процесів. Механізми і шляхи перетворення бібліотеки на "третє місце" для людини інформаційного суспільства зараз активно обговорюються в бібліотеках. Харківська державна наукова бібліотека (ХДНБ) ім. В. Г. Короленка завжди була схильна до відкритості й публічності: тут проводяться зустрічі за круглим столом, конференції, трибуни вченого, творчі зустрічі, майстер-класи, дискусії та інші різноманітні за-

ходи. У бібліотеці постійно працюють Американський клуб (клуб спілкування англійською мовою), Клуб лікувально-оздоровчих технологій, Літературна студія, Пушкінський клуб "В колі друзів", Клуб народної пісні "Струни серця", Есперанто-клуб, Клуб "Краєзнавець". Нерідкими для ХДНБ є гості – письменники-фантасти і любителі фантастики, учасники фестивалів "Зоряний міст" та "Красная звезда". Окремою цікавою подією завжди стає Фестиваль науки, який вже вдруге організовує бібліотека. За традицією він цього року відкрився науково-практичною конференцією "Екологічна безпека у XXI столітті. Наукові досягнення харків'ян". У межах фестивалю проводилися круглі столи, конференції, екскурсії по бібліотеці, територію парку "Слобожанський" та дендропарком Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва, інтелектуальна гра "Брейн-ринг", мандрівка парком для молодих велотуристів. Усього під час фестивалю у бібліотеці було проведено 25 заходів та 7 заходів за її межами, в яких взяли участь майже 900 відвідувачів. Фестиваль науки мав великий резонанс в інтернет-мережі, пресі, радіо, ТБ, що, безумовно, покращує імідж бібліотеки, привертає інтерес до неї.

На наш погляд, "третьому місцю" необхідна наявність таких умов: доступність; комфорт; можливість спілкування; можливість відпочинку та розваг; доступ до Інтернету.

Такі умови мають саме бібліотеки, адже здатні надати можливість для інтелектуальної діяльності та прове-

дення дозвілля, також для цього можуть бути запропоновані нові форми. Провідні бібліотеки світу давно стали на шлях перетворень і переформатувань, створивши оригінальні просторові рішення: зони відпочинку, зали для перегляду фільмів тощо.

Не секрет, що бібліотеки змушені впроваджувати нові формати для того, щоб не втратити свої позиції провідних центрів, пов'язаних із обробкою і поширенням інформації. Один з таких форматів – "третє місце". Тим більше такий формат для бібліотек не зовсім новий. Зрештою в питанні "Як зробити бібліотеку "третьим місцем"?" можна виділити три пункти, а саме:

1. Створення комфортних умов перебування користувачів на території "третього місця".

2. Забезпечення доступу до Всесвітньої мережі.

3. Зміна світогляду бібліотекарів.

У публічних бібліотеках, що бажають стати "третьим місцем", необхідно здійснити певну реорганізацію простору: створити більше площ для зустрічей, неформального спілкування за рахунок скорочення приміщень, займаних стелажми і полицями з книгами. Для молоді бібліотека має стати місцем, що відрізняється від квартири і школи.

Немає сумніву в тому, що в бібліотеках залишаться книги, журнали та інші носії контенту, але інформаційна функція бібліотек припинить бути чільною, поступившись пальмою першості креативним культурним і розважальним програмам і заходам.

Список використаних джерел

1. Дворкина, М. Я. Библиотечная среда: теория и организация [Текст] : науч.-практ. пособие/М. Я. Дворкина. – М. : Литера, 2009. – 101 с.
2. Дворкина, М. Я. Библиотечно-информационная деятельность: теоретические основы и особенности развития в традиционной и электронной среде [Текст]/М. Я. Дворкина. – М. : Фаир, 2009. – 256 с.
3. Домаренко, Е. В. Культурно-досуговая деятельность библиотеки [Текст] : науч.-практ. пособие/Е. В. Домаренко. – Москва : Либерия-Библиоформ, 2006. – 78 с.
4. Коряковцева, Н. А. Корпоративность библиотек: вчера, сегодня, завтра [Текст]/Н. А. Коряковцева. – Москва : Либерия-Библиоформ, 2012. – 191 с.
5. Ловкова, Т. Б. Библиотека как центр досуга [Текст] : учеб.-метод. пособие/Т. Б. Ловкова. – Москва : Либерия-Библиоформ, 2009. – 101 с.
6. Библиотека как социальная площадка для самовыражения молодежи [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cultinfo.ru/home2/6811/15.htm>. – Загл. с экрана.
7. "Третье место" как рождение свободной культуры [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nekrasovka.ru/trete-mesto-kak-rozhdenie-svo-bodno>. – Загл. с экрана.
8. Новые места в городе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://365mag.ru/city/novy-e-mesta-v-gorode>. – Загл. с экрана.
9. Библиотека как "третье место": российское измерение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://metod.library.karelia.ru/files/>. – Загл. с экрана.
10. Что такое "третье место"? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://theoryandpractice.ru/videos/315-cto-takoe-trete-mesto>. – Загл. с экрана.
11. Как создать новый имидж библиотек? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://mnenia.ru/rubric/tech/kak-sozdat-novyy-imidj-bibliotek>. – Загл. с экрана.